

ZÁŤUBY ŹIAKOV 2. STUPŇA ZŠ V MORAVANOCH NAD VÁHOM

Miroslav KAZÍK

Teologická fakulta Trnavskej univerzity so sídlom v Bratislave, Bratislava,
Slovenská republika

ÚVOD

V príspevku predstavujeme výsledky prieskumu u Źiakov na 2. stupni základnej školy v prímestskej obci Moravany nad Váhom v okrese Piešťany, ktorý sa týkal ich záľub.

Prieskum bol realizovaný v 6. až 9. triede (6. – 9. ročníku) na začiatku septembra 2017. Bola použitá metóda získavania informácií technikou dotazníka. Základnú školu v Moravanych nad Váhom navštevovalo v 6. triede 25 Źiakov (11 chlapcov, 14 dievčat), dotazník z nich vyplnilo 24 Źiakov (10 chlapcov, 14 dievčat), v 7. triede 23 Źiakov (9 chlapcov, 14 dievčat), dotazník z nich vyplnili všetci, v 8. triede 18 Źiakov (10 chlapcov, 8 dievčat), dotazník z nich vyplnilo 17 Źiakov (10 chlapcov, 7 dievčat), v 9. triede 18 Źiakov (10 chlapcov, 8 dievčat), dotazník z nich vyplnili všetci. Prieskumu sa teda zúčastnilo 82 Źiakov 2. stupňa ZŠ v Moravanych nad Váhom.

ZÁUJMY. ICH VÝVIN U DETÍ

Pojmy záujem a záľuba sú v definíciách buď protichodné, alebo sa prekrývajú alebo záľuba je poddruhom záujmu.

Podľa T. Pardela [21] sa záujmy z profesionálneho hľadiska rozlišujú na profesionálne a „koničky“ – *záľuby* na vyplnenie voľného času.

V dobe, keď J. Čečetka [3] zostavoval svoj pedagogický lexikón, nebola jasnosť a jednotnosť v definovaní záujmu, ani jednotnosť v klasifikovaní, triedení záujmov. J. Čečetka [3] zdôrazňuje aj vplyvy prostredia, ktoré môžu vo veľkej miere podnietiť alebo hatiť schopnosti, vlastnosti, i formovanie, voľbu hodnoty, na ktorú sa istá potreba individua zameria. Záujmom prikladá veľký význam aj z hľadiska výchovného. Dávajú možnosť i pre zameranie individualizácie výchovy, ale sú hodnotné i preto, že znamenajú istý hybný moment, prejav aktivity. Usilujeme sa preto o vzbudenie, utváranie záujmov. [3]

Podľa sovietskych psychológov [15] prvé, čo charakterizuje človeka z psychologickej stránky, sú jeho záujmy, v ktorých sa zračí zameranosť

osobnosti. Základom vzniku záujmov sú potreby. Avšak nie každá potreba rodí trvalý záujem, charakterizujúci zameranosť človeka. Autori relatívne podrobne charakterizujú záujmy, ako aj ich vývin.

Psychológ B. M. Teplov [25] pod záujmami rozumie taký vzťah k predmetu, ktorý vytvára tendenciu venovať pozornosť prevažne jemu. Rozlišuje záujem a sklon. Záujem je zameranie na určitý predmet, sklon zameranie na prevádzanie určitej činnosti. Záujem je podľa neho tendencia oboznámiť sa s nejakým predmetom, skúmať ho, vnímať ho, rozmýšľať o ňom a sklon je zase tendencia zaoberať sa s nejakou činnosťou. Základom vzniku záujmov sú podľa Teplova [25] potreby. B. M. Teplov si všímal aj obsažnosť a šírku záujmov, ich stálosť, ako i činorodosť čiže silu. [25]

Pojem záujem v psychológii má – ako uvádza K. Balcar [1] – veľmi premenlivý rozsah, niekedy i širší než je pojem postoje, niekedy je zberným pojmom pre celú motiváciu.

Podľa M. Nakonečného [18] pojem záujmu patrí v psychológii k najproblematickejšie a najrôznejšie vymedzovaným pojmom a je zvyčajne chápaný čisto operacionalisticky ako činnosť, na ktorú je človek ochotný vynakladať úsilie, peniaze a čas, alebo, veľmi úzko, ako trvalejšia snaha poznávať niečo. W. Arnold odvodzuje záujmy z pudov, G. Murphy naproti tomu spája záujmy so „svetom hodnôt“ a považuje ich za podmienené prostriedky dosahovania hodnôt. *Záľuby* („koníčky“, „hobby“) sú zase zamerané skôr na činnosť, ktorá je prostriedkom uspokojovania. Mnohokrát sa záujmy a záľuby spájajú (napr. modelárstvo, turistika a pod.). H. Piéron charakterizuje záujem ako „zhodu medzi určitými predmetmi a sklonmi osoby zaujímajúcej sa o tieto predmety, ktoré vďaka tomu priťahujú jej pozornosť a usmerňujú jej činnosť. [18]

L. Ďurič a J. Štefanovič [7] považujú záujem ako črtu osobnosti za trvalejší vzťah jedinca k objektom a činnostiam, ktorý sa prejavuje v tendencii (sklone) zaoberať sa nimi teoreticky alebo prakticky, čo je spojené s príjemným citovým prežívaním a zvýšenou aktivitou v danom smere. Vyjadruje trvalejšiu upriamenosť osoby, nie prechodný, momentálny stav. Je príznačné, že vzťah k objektom je určený viac znútra jedinca než zvonka, je to vnútorná, psychická črta charakterizujúca jedinca.

E. Drlíková [4] tvrdí, že záujmy sa zvyčajne chápu ako snaha zaoberať sa určitými predmetmi alebo činnosťami. Záujem charakterizuje výberovosť a snaha po aktívnom kontakte s predmetom záujmu. Prejavuje sa v zameranosti pozornosti, myšlienok, v túžbach, želaniach, vôli. Potreba vyvoláva želanie určitým spôsobom použiť predmet, záujem, a potom sa s ním oboznámiť. Záujmy sa vymedzujú ako špecifické motívy či osobitný druh motivačných síl. Záujmy sa stabilizujú spravidla v prvých dvoch dekádach života. Rozdiely

ovplyvňujú pohlavie, osobná skúsenosť, výchova, kultúrna príslušnosť a podobne. Stálosť záujmov je všeobecne relatívna, pričom sú značné interindividuálne rozdiely.

T. Pardel [20] záujem chápe ako dôležitý činiteľ motivácie, a to preto, lebo pramení z potrieb. Ak sa určitá potreba častejšie uspokojuje, vyvoláva v mozgu trvalejšie spoje. Časté zamestnávanie sa s určitým predmetom môže teda viesť k uprednostňovaniu určitých predmetov, určitých činností, a tým k vytváraniu záujmu. Záujem sa odlišuje od potreby, vzťahuje sa k mnohým stránkam osobnosti, najmä k schopnostiam, citovému životu, pozornosti. Záujem vyjadruje pomerne stále zameranie osobnosti voči okoliu a spoločnosti. Záujmy sú rôzne a môžu sa týkať motorickej činnosti, intelektuálnych činností alebo spoločensko-politických otázok. U človeka sa vyskytuje viac rôznych záujmov, ale obyčajne iba niektorý nadobudne prevahu.

Podľa M. Beleja [2] záujem predstavuje motivačnú štruktúru zameranú na určitú oblasť hodnôt. Je to pozitívny postoj k určitej oblasti, ktorá má svoju zložku kognitívnu, emotívnu a konatívnu. Z toho vyplýva tendencia subjektu správať sa v určitých situáciách v súlade so svojím záujmom, napr. športovať, učiť sa novým pohybovým zručnostiam a pod., pretože záujmy predstavujú tiež významné dynamické činitele motorického učenia.

V ponímaní L. Ďuriča, V. S. Hotára a Ľ. Pajtinku [6] je záujem (angl. interest) špecifická zameranosť osobnosti, sústredená pozornosť na určitú vec, činnosť. Záujmy sú zložité psychické útvary, pre ktoré je príznačná aktivizácia poznávacej činnosti spojená so selekciou a preferenciou určitých predmetov, javov, ľudí, činností a pod., s pozitívnym emocionálnym prežívaním.

Záujmy sú aktivizačno-motivačným činiteľom na zameranie ľudskej činnosti, podporujú jej rozvoj, vedú k zdokonaleniu vedomostí a zručností, prinášajú uspokojenie a isté uvoľnenie (relaxáciu) pre aktívny alebo zábavu. K neodmysliteľným vlastnostiam záujmov patrí ich šírka, hĺbka, stálosť a intenzita. [6]

J. Rosina [23] záujem definoval ako emocionálne podfarbenú zameranosť vedomia na isté ciele, ktoré majú pre človeka význam, takže častejšie upútajú jeho pozornosť, uprednostňuje ich, usiluje sa ich dosiahnuť a rozhodne sa pre ne radšej než pre iné ciele. Základom (obsahom) záujmu je teda uspokojenie istej potreby. Záujem môže mať rôzny smer, intenzitu, rozsah a trvanie.

Podľa B. Hájka, B. Hofbauera a J. Pávkovej [8] záujem súvisí s celkovým zameraním osobnosti a možno ho všeobecne charakterizovať ako relatívne stálu snahu zaoberať sa predmetom alebo činnosťou, ktorá jedinca upútava po stránke poznávacej alebo citovej. Termín záujem vyjadruje relatívne stále zameranie osobnosti. [8] V štruktúre osobnosti radíme záujmy medzi aktivačno-motivačné

vlastnosti. Záujmy nás aktivujú (motivujú) k činnosti zameranej na uspokojenie (naplnenie) predmetu záujmu. Jedinec rozvíja najmä záujmy v tých oblastiach, v ktorých je úspešný a dosahuje uspokojenie z činnosti. [8]

M. Kaplánek a kol. [12] preberajú definíciu záujmu Čápa a Mareša (2001), podľa ktorých je to získaný motív, ktorý sa prejavuje kladným emočným vzťahom jedinca k určitej skutočnosti a k určitému druhu činnosti. Záujmy sa rozlišujú obsahom, rozvinutosťou, hĺbkou, dĺžkou trvania. Podľa úrovne činnosti rozlišujú záujmy aktívne a receptívne. Človek má spravidla niekoľko záujmov zároveň.

Záujmová činnosť sa chápe ako cieľavedomá aktivita zameraná na rozvíjanie individuálnych potrieb, záujmov a schopností. Ako súčasť systematického výchovného pôsobenia ju treba odlišiť od tzv. koníčka, ktorú v chápu skôr ako obľúbenú činnosť, ktorú jedinec vykonáva spravidla vo voľnom čase, ale bez jasného cieľového zamerania (okrem príjemného pocitu z vlastnej vykonávanej činnosti). [12]

Podľa M. Šeráka [24] je záujem druh motivačnej sily súvisiacej s celkovým zameraním osobnosti na hodnotovo zvýraznené objekty, s relatívne trvalou snahou zaoberať sa predmetmi alebo činnosťami, ktoré človeka upútavajú po stránke citovej alebo poznávacej. M. Šerák [24] preberá vymedzenie M. Machalovej (2006), podľa ktorej ide aj o osobnostnú dispozíciu determinovanú kognitívnymi potrebami, ktorá sa v konaní prejavuje ako naučená odpoveď ovplyvnená hodnotami. Záujmy majú kognitívnu, emocionálnu a hodnotovú dimenziu. Sú najľahšie ovplyvniteľnou subštruktúrou osobnosti. [24]

Záujmy sú podľa K. Balcara [1] také postoje, ktorých predmetom je určitá činnosť. V záujme združené motívy sa uspokojujú uskutočňovaním tejto činnosti – nech v nej prevažuje stránka poznávania určitej oblasti skutočnosti alebo stránka zachádzania s ňou. Ak sa človek venuje svojmu záujmu, uspokojuje tým svoje motívy, pokiaľ sa mu práve nevenuje, uplatňuje sa záujem snažením k takej činnosti smerujúcej. K. Balcar [1] cituje Říčana, podľa ktorého je toľko záujmov, koľko je činností, ktoré môžu človeka tešiť a ktorý ich považuje za najľahšie ovplyvniteľnú subštruktúru osobnosti, avšak upozorňuje na závažnosť rešpektovania potrieb ich spontánneho rozvoja. Neprimeraný pokus o ich vytváranie vonkajším tlakom môže viesť k vzniku „antizáujmu“ – odporu k vnucovanej činnosti (t. j. k záporne zameranému postoju).

P. Říčan [22] chápe záujmy ako zvláštny druh motivačných síl. Ich základom sú primárne potreby, zvlášť psychologické, ktoré sa konkretizujú v podmienkach daného kultúrneho prostredia. Záujem podľa neho možno definovať ako odvodenú potrebu, ktorá sa uspokojuje realizáciou určitej činnosti.

Záujmy predstavujú podľa P. Říčana [22] tú časť (aspekt) osobnosti, ktorú možno najľahšie ovplyvniť.

M. Zelina [27] záujmy zaraďuje medzi vnútorné zdroje aktivity človeka (spolu s inštinktmí, pudmi, potrebami, túžbami, hodnotami, ideálmi človeka).

Záujmy sú podľa V. Kačániho [11] určité formy prejavu poznávacích potrieb, ktoré predstavujú trvalé vzťahy žiaka k istým predmetom alebo javom s cieľom oboznámiť sa s nimi. Okrem poznávacej stránky je tu výrazný aj emocionálny aspekt, čím sa zvyrazňuje osobná zainteresovanosť na želanej činnosti. Môže byť bezprostredný, keď je vyvolaný príťažlivosťou podnetov, alebo sprostredkovaný, keď ho vyvoláva snaha dosiahnuť vytýčený cieľ.

Čo do obsahu záujmy predstavujú veľmi rozsiahlu sústavu najrozmanitejších ľudských činností. Podľa toho, na ktorú oblasť sa zameranie osobnosti sústreďuje, delíme záujmy na umelecké, športové, technické, vedecké, jazykové a iné. Vyhranený a trvalý záujem nazývame *záľubou*, ktorá už svojím silným citovým zafarbením významne ovplyvňuje osobnosť žiaka a jeho správanie.

Záujmy zohrávajú v živote mladého človeka veľmi dôležitú úlohu najmä preto, že sa podieľajú na jeho budúcej životnej orientácii. Je nemálo prípadov, keď záujem z detstva determinoval život človeka v celom jeho živote. [11]

English a Englishová [6] za charakteristické znaky záujmu považovali: a) postoj alebo zameranie všímať si niečo, b) tendencia venovať niečomu selektívnu pozornosť, c) postoj alebo cit, že objekt alebo jav je odlišný, d) úsilie o plné uvedomenie si charakteru objektu, e) cit, bez ktorého osoba nie je schopná ďalej učiť sa, f) príjemný cit sprevádzajúci aktivitu vedúcu k cieľu, g) tendencia zaoberať sa nejakou činnosťou pre sebauspokojenie (*koníčky, hobby*).

Slovníkové heslo *hobby* (z angl. hobby = zábava, koníček) v Terminologickom a výkladovom slovníku Výchova a vzdelávanie dospelých. Andragogika [6] uvádza tri definície: 1. záujmová činnosť vykonávaná vo voľnom čase, 2. obľúbený predmet alebo zaujatie, ktoré nie je povolaním (zamestnaním), 3. koníček, vedľajšie zamestnanie.

Záujem nie je vždy ukazovateľom schopností. Feger zistil, že asi 50 percent osôb sa zaujíma o to, na čo majú schopnosti. Výskumy závisia od teoretických a metodologických východísk, resp. podmieňujú sa prostredím a obdobím, sociálnou skupinou atď. [21]

Podľa L. Končekovej [13] sú záľuby v puberte už hlbšie, užšie, špecializovanejšie, stabilnejšie, uvedomelejšie. Týkajú sa oblastí, v ktorých má pubescent úspech. Rozsah a charakter záujmov je podmienený vytváraním nových postojov a vzťahov k dospelým, kvalitatívnymi zmenami v poznávacej oblasti, zvýšenou citlivosťou, zmenou sociálnych pozícií v rodine a v škole, pohlavným dospievaním a pod. Prehľbuje sa poznávací aspekt.

L. Končeková [13] hovorí o troch typoch pubescentov. Niektorí sa snažia zvládnuť všetko nové, všetkému hneď porozumieť, čo môže viesť k nestálosti záujmov, k ich veľkej premenlivosti a malej hĺbke. Iní sa venujú jednému záujmu, príp. i viacerým záujmom, ktorým sa vášnivo venujú a všetko ostatné odsúvajú (i učenie). A napokon sú takí, ktorí sú bez akéhokoľvek záujmu okrem záujmu o jedlo, zábavu a o pohlavné záležitosti.

U pubescentov sú silné športové záujmy (viac u chlapcov než dievčat), rozšírené sú technické záujmy (hlavne u chlapcov), pretrvávajú záujem o hry a zberateľské záujmy. Rozšírené sú kultúrne a umelecké záujmy, hlavne u dievčat. Prebúdza sa záujem o sexuálne otázky, objavuje sa veľmi silný záujem o svoj zovňajšok, o svoj vlastný duševný život, je intenzívny záujem o konverzáciu s rovesníkmi, záujem o osoby opačného rodu, vzbudený je záujem o povolanie. [13]

Údaje z výskumov A. Jurovského [10] ukazovali, že percento účasti v jednom záujmovom krúžku kolísalo podľa vonkajších možností a možno i podľa časových zvyklostí. U chlapcov v predpuberte sú to záujmové krúžky technického, konštruktívneho a umeleckého smeru, po puberte takmer výlučne športové jednotky, na ktorých sa najmä na dedinách zúčastňuje prevažná väčšina mužskej mládeže. U dievčat po vyvrcholení organizovanej záujmovej činnosti okolo puberty po 16. roku upadá vo všetkých súboroch účasť v záujmových krúžkoch. [10]

Vo výskume na základných školách na Slovensku T. Pardel a R. Šíma [19] zistili, že v celkovej štruktúre záujmov detí výrazne vystupovali do popredia telovýchovné, športové a čitateľské záujmy.

Podľa dávneho zistenia sovietskych psychológov je vek dospievania obdobím, keď sa rozširujú a prehľbujú spoločensko-politické záujmy dospievajúceho dieťaťa, široký rozvoj pozorovať v poznávacích záujmoch, vyzdvihujú záujem o techniku, najmä u chlapcov, dôležité miesto má záujem o umeleckú literatúru, záujem o šport, ako i záujem o kino. [15]

Podľa L. Nagya sa zase od 10. do 15. roku objavujú i záujmy odborné (napr. záujmy zberateľské, podľa E. Claparéda vo veku od 12. do 18. rokov prichodia záujmy mravné a sociálne, špecializované záujmy, tkvejúce v sexe. [3]

M. Vallašková [26] za vážny psychologický problém považuje dynamiku záujmov, ich stálosť, zmeny, kontinuitu, prípadne vývinové skoky. Vo vývinovej psychológii sa prijalo všeobecné tvrdenie o zmene záujmov v závislosti od veku individua. Zdôrazňuje, že záujem ako dôležitá zložka pohánkovej stránky ľudskej psychiky sa zúčastňuje na celkovom profilovaní danej osobnosti. V jeho formujúcej osobnostnej funkcii je nevyhnutné zharmonizovať všetky záujmové kategórie, utvoriť istú dynamickú jednotu, súdržnosť. Ak chceme preniknúť do

podstaty záujmov i genézy ľudskej osobnosti, je nevyhnutné sledovať záujmy v ich vzájomných vzťahoch a súvislostiach, dynamickej štruktúre.

Poznanie záujmovej sféry žiakov poskytuje podľa L. Ďuriča, J. Gráca a J. Štefanoviča [5] významné počiatočné prostriedky a bázu na motiváciu učiť sa. Ak učiteľ identifikuje a využije tieto záujmové sféry, a ďalšie učebné prvky sa na ne nadviažu, učenie sa stane efektívnejšie.

U mladistvých delikventov, a to u veľkej väčšiny, sú záujmy veľmi chudobné a obmedzené len na najjednoduchšie športové činnosti. Nezáujem o kultúrne potreby je následkom nedostatočného, málo stimulujúceho, v niektorých prípadoch až sociálne primitívneho rodinného prostredia, v ktorom nebolo možné dostatočne rozvíjať osobnosť. [14]

DÔLEŽITOSŤ VÝSKUMU ZÁUJMOV A KONÍČKOV

J. Hvozdič [9] akcentoval, že medzi problémami vo voľnom čase žiakov by sa prostredníctvom ankety, rozhovorov a dotazníkov mali zisťovať aj koníčky. Za dôležité považoval poznať záujmy žiakov rozličných vekových skupín. T. Pardel [21] upozorňoval nielen na teoretický význam poznávania záujmov človeka, ale veľký význam sa podľa neho prikladal záujmom v praxi, najmä vo výchovnom a profesionálnom poradenstve.

ZÁĽUBY ŽIAKOV V MORAVANOCH NAD VÁHOM – INTERPRETÁCIA VÝSLEDKOV PRIESKUMU

Najviac žiakov z celkového počtu skúmaných žiakov školy (N = 82) (100 %) sa venuje športovaniu (44) (53,66 %), potom počúvaniu hudby (36) (43,9 %) a takmer rovnako stretávaniu sa s priateľmi (35) (42,68 %). Žiaci často čítajú knihy (22) (26,83 %) či chodia do prírody (20) (24,39 %). O niečo menej trávia čas hraním sa na počítači (19) (23,17 %), návštevou kina (9) (10,98 %) či nakupovaním (10) (12,2 %). Nikto neuviedol, že by chodil do barov a krčiem. Jeden žiak (1,22 %) neodpovedal.

Inak čas trávil 8 žiakov. V 9. ročníku dve žiačky uviedli, že sa venujú iných záľubám, pričom jedna konkretizovala, že sa venuje hre na gitaru. V 8. ročníku sa jedna žiačka venuje inej záľube – chodí jazdiť a opatrovať kone. V 7. ročníku tri žiačky pestujú iné záľuby – jedna sa venuje koňom a dve „robia“ gymnastiku. V 6. ročníku jeden chlapec uviedol, že pracuje na počítači (zabáva ľudí), a jedno dievča, že číta knihy a hrá sa na tablete, čo by sa však dalo priradiť aj k bodom b) a i), no ponechávame to v bode j).

Tabuľka č. 1. *Prehľad záľub u žiakov v absolútnych číslach (Zdroj: vlastné spracovanie)*

	6. roč.	7. roč.	8. roč.	9. roč.	Spolu
	CH/D/Spo lu	CH/D/Spo lu	CH/D/Spo lu	CH/D/Spo lu	CH/D/Spo lu
a) počúvam hudbu	2/9/11	1/8/9	2/2/4	7/5/12	12/24/36
b) čítam knihy	3/6/9	2/7/9	-/-/-	2/2/4	7/15/22
c) chodím do kina	1/4/5	1/2/3	-/-/-	1/0/1	3/6/9
d) nakupujem	1/6/7	-/2/2	-/-/-	1/0/1	2/8/10
e) športujem	7/10/17	6/5/11	7/3/10	4/2/6	24/20/44
f) chodím do prírody	3/5/8	2/6/8	-/-/-	3/1/4	8/12/20
g) chodím do barov a krčiem	-/-/-	-/-/-	-/-/-	-/-/-	-/-/-
h) stretávam sa s priateľmi	5/9/14	3/7/10	-/1/1	5/5/10	13/22/35
i) hrám sa na počítači	2/2/4	2/-/2	4/-/4	8/1/9	16/3/19
j) iné	1/1/2	-/3/3	-/1/1	-/2/2	1/7/8
Neodpovedal		1/-/1			1/-/1

V nasledujúcom texte sa zameriame na horizontálnu a vertikálnu analýzu záľub u žiakov.

Chlapci sa najviac venujú športovaniu (24), potom hre na počítači (16), stretávaním sa s priateľmi (13), počúvaniu hudby (12). Najmenej trávia čas nakupovaním (2) a chodením do kina (3).

Dievčatá sa zase venujú najčastejšie počúvaniu hudby (24), stretávaním sa s priateľmi (22), športovaniu (20), čítaniu kníh (15). Dievčatá najmenej času trávia hrou na počítači (3).

Žiaci 6. ročníka preferujú najviac šport (17), stretávanie s priateľmi (14), počúvanie hudby (11), najmenej hranie na počítači (4).

Žiaci 7. ročníka uprednostňujú šport (11), stretávanie sa s priateľmi (10), rovnako počúvanie hudby a čítanie kníh (po 9), najmenej je u nich zastúpené nakupovanie a hra na počítači (po 2).

U žiakov 8. ročníka prevláda výrazne šport (10) nad všetkými ostatnými záľubami. Zastúpené sú rovnako hra na počítači a počúvanie hudby (po 4). Ôsmaci sa najmenej stretávajú s priateľmi (len jeden).

Žiaci 9. ročníka najviac počúvajú hudbu (12), stretávajú sa s priateľmi (10), hrajú sa na počítači (9). Šport pestujú šiesti. Najmenej je u deviatakov zastúpené kino a nakupovanie (po 1).

Počúvanie hudby dominuje u deviatakov, najmenšie zastúpenie má u ôsmakov. Knihy čítajú predovšetkým žiaci 6. a 7. ročníka, nečítajú žiaci 8. ročníka. Do kina chodia najviac šiestaci, nechodia ôsmaci, rovnako je to s nakupovaním. Športujú predovšetkým šiestaci, najmenej deviataci. Do prírody chodia najmä šiestaci a siedmaci, vôbec ôsmaci. S priateľmi sa stretávajú najviac piataci (14) a deviataci (10), najmenej ôsmaci (len jedno dievča). Hrou na počítači trávia čas predovšetkým deviataci, najmenej siedmaci.

DISKUSIA

Podľa poznatkov výskumov E. Kratochvílovej zo školského roku 1977/1978, realizovaného so žiakmi 6. - 9. ročníkov základnej školy – detí vo veku 10-15 rokov (1244 respondentov) vo voľnočasových aktivitách dominovali vysoko športové a telovýchovné záujmové činnosti a čítanie, potom kultúrno-umelecké záujmové činnosti. Všetky ďalšie aktivity mali podstatne nižšiu frekvenciu, napr. sledovanie televízie ako obľúbenú činnosť vo voľnom čase uvádzalo iba 2,1% detí (šport 32%, čítanie 21,9%, kultúrno-umeleckú záujmovú činnosť 10,4% detí). [16]

Výrazný posun záujmov a voľnočasových aktivít bol u stredoškolákov. Z výsledkov výskumu E. Kratochvílovej z roku 1998, realizovaného so žiakmi gymnázií a stredných odborných učilíšť (847 respondentov) vo veku 17 rokov patrili medzi najfrekventovanejšie aktivity športovanie a čítanie (uvádzalo vyše 60% respondentov), ďalej počúvanie hudby, stretávanie sa s priateľmi, kultúrnoumelecká, technická záujmová činnosť. Napr. diskotéky, sledovanie televízie uvádzalo 9% respondentov. Najviac voľného času trávili aj vtedy mladí ľudia s kamarátmi, ale obsah činnosti mal aktívnejší charakter. [16]

Výsledky výskumu M. Pétiovej a R. Dunajského z roku 1997 15-17 ročných mladých ľudí (300 respondentov) svedčili o problémoch s voľným časom. Medzi voľnočasovými aktivitami boli najfrekventovanejšie: sledovanie televízie a videa, počúvanie rozhlasu, hudby, kontakty v rodine, stretnutia s partiou

rovesníkov, čítanie novín a časopisov, športovanie, čítanie kníh, manuálna práca i návštevy kultúrnych a športových podujatí, verejnoprospešná činnosť, aj praktická realizácia náboženskej viery v živote (účasť na bohoslužbách a iných aktivitách cirkvi), tiež práca pri počítači (s vylúčením nevhodných druhov hier). V porovnaní s výsledkami výskumov z minulosti zo 70-tych a 80-tych rokov sa ukazovali výrazne negatívne tendencie posunu od aktívneho k pasívnemu využívaniu voľného času detí i mládeže. [16]

Výskum J. Majerčíkovej a E. Dóžovej z r. 2001, ktorý bol zameraný na najčastejšie spôsoby využívania voľného času školskej mládeže (spolu 1013 respondentov), žiakov 2. stupňa ZŠ a žiakov SŠ zo Slovenska ukázal, že žiaci 2. stupňa ZŠ v porovnaní so stredoškolákmi využívajú voľný čas aktívnejšie. [17]

Najčastejšie činnosti vo voľnom čase u žiakov ZŠ boli:

1. športujem – 19,8 %,
2. čítam knihy – 6,0 %,
3. hrám sa na počítači – 8,1 %,
4. venujem sa svojim koníčkom – 5,0 %,
5. som doma, ležoším – 2,8 %,
6. pozerám televíziu, video – 14,0 %,
7. stretávam sa s priateľmi – 19,0 %,
8. počúvam hudbu – 14,0 %,
9. chodím do kaviarne – 1,4 %,
10. chodím do obchodných domov – 1,9 %,
11. chodím do záujmového krúžku – 2,8 %,
12. chodím do kostola – 3,3 %,
13. nudím sa – 0,8 %,
14. iné – 1,2 % . [17]

Najčastejšie spôsoby trávenia voľného času (šport, stretávanie sa s priateľmi, hudba) vo výskume J. Majerčíkovej a E. Dóžovej boli najviac preferovanými aj v prieskume u žiakov ZŠ v Moravanych nad Váhom.

ZÁVER

Viac ako polovica žiakov v prímestskej obci Moravany nad Váhom sa venuje športovaniu. Zdá sa, že v porovnaní s inými výskumami je situácia v tejto obci priaznivejšia. Môže to čiastočne zapríčiniť aj fakt, že bývanie v Moravanych nad Váhom ponúka výhody dediny i mesta. V obci funguje dobrovoľný hasičský zbor, ktorý sa venuje trénovaniu detí v požiarnom (hasičskom) športe, zriadený je obecný športový klub, pre deti funguje futbalová škola, deťom sa venuje stolnotenisový oddiel, značné úspechy má športový klub Kajak, bohaté možnosti

ponúka mesto Piešťany. V obci je okrem futbalového a volejbalového ihriska, viacúčelové školské ihrisko s umelou trávou a atletická dráha. Škola ponúka športové krúžky, rovnako ako aj Centrum voľného času v Piešťanoch. Značná časť žiakov ako svoju záľubu uviedla počúvanie hudby a stretávanie sa s priateľmi. Viac ako štvrtina číta knihy. V obci je zriadená obecná knižnica, mesto Piešťany prevádzkuje ako svoju organizáciu mestskú knižnicu, v Piešťanoch je niekoľko kníhkupectiev a u čitateľov možno predpokladať i využívanie internetu a digitálnych technológií. V ďalšom výskume sa treba orientovať na zistenie jednotlivých druhov športových, kultúrno-spoločenských a iných záujmových činností, ako aj ich proporcionálneho rozloženia medzi žiakmi s ohľadom na miesto a čas realizácie.

SUMMARY

More than half of the pupils in the suburban village of Moravany nad Váhom are engaged in sports. The situation in this municipality seems to be more favorable than other research. This may be partly because housing in Moravany nad Váhom offers the advantages of the village and the town. There is a voluntary fire brigade in the village, which is dedicated to training children in fire (firefighting) sport, a municipal sports club has been established, a football school for children, a table tennis club, children with a kayak sports club, and Piešťany. In addition to football and volleyball courts, a multipurpose school playground with artificial grass and an athletic track. The school offers sports clubs as well as the Leisure Center in Piešťany. A large part of the pupils reported listening to music and meeting friends. More than a quarter reads book. There is a municipal library established in the village, the town of Piešťany operates as its organization the municipal library, in Piešťany there are several bookstores and readers can also expect the use of the Internet and digital technologies. Further research should focus on identifying individual types of sporting, cultural, social and other interest activities, as well as their proportional distribution among pupils regarding the place and time of implementation.

REFERENCES

1. BALCAR, K. 1983. *Úvod do studia psychologie osobnosti*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1983. 232 s.

2. BELEJ, M. 1984. *Základy teórie motorického učenia*. Košice - Prešov : Rektorát Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach, Pedagogická fakulta v Prešove, 1984. 116 s.
3. ČEČETKA, J. 1943. *Príručný pedagogický lexikon. II*. Turčiansky Svätý Martin : Kompas, 1943. 422 s.
4. DRLÍKOVÁ, E. a kol. 1992. *Učiteľská psychológia*. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1992. 375 s. ISBN 80-08-00433-9.
5. ĎURIČ, L. - GRÁC, J. - ŠTEFANOVIČ, J. 1988. *Pedagogická psychológia*. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1988. 336 s.
6. ĎURIČ, L. - HOTÁR, V. S. - PAJTINKA, E. (eds). 2000. *Výchova a vzdelávanie dospelých : Andragogika : Terminologický a výkladový slovník*. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2000. 547 s. ISBN 80-08-02814-9.
7. ĎURIČ, L. - ŠTEFANOVIČ, J. a kol. 1973. *Psychológia pre učiteľov*. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1973. 632 s.
8. HÁJEK, B. - HOFBAUER, B. – PÁVKOVÁ, J. 2011. *Pedagogické ovlivňovanie voľného času*. 2. vyd. Praha : Portál, 2011. 240 s. ISBN 978-80-262-0030-7.
9. HVOZDÍK, J. 1986. *Základy školskej psychológie*. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1986. 360 s.
10. JUROVSKÝ, A. 1974. *Mládež a spoločnosť*. Bratislava : Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1974. 300 s.
11. KAČÁNI, V. a kol. 2004. *Základy učiteľskej psychológie*. 2., upr. a dopln. vyd. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2004. 230 s. ISBN 80-10-00429-4.
12. KAPLÁNEK, M. a kol. 2017. *Voľný čas a jeho význam ve výchově*. Praha : Portál, 2017. 208 s. ISBN 978-80-262-1250-8.
13. KONČEKOVÁ, E. 2010. *Vývinová psychológia*. 3., aktualizované vyd. Prešov : Vydavateľstvo Michala Vaška, 2010. 314 s. ISBN 978-80-7165-811-5.
14. KONDÁŠ, O. - VONKOMER, J. a kol. 1971. *Psychológia a zdravý vývin osobnosti*. Bratislava : Psychodiagnostika, n. p., 1971. 445 s.
15. KORNILOV, N. K. - SMIRNOV, A. A. - TEPLOV, B. M. (eds.). 1950. *Psychologia*. (VAVRO, J., prel.). Bratislava : Štátne nakladateľstvo, 1950. 466 s.
16. KRATOCHVÍLOVÁ, E. 1999. *Výchovné ovplyvňovanie voľného času v primárnej prevencii*. In ONDREJKOVIČ, P. - POLIAKOVÁ, E. a kol. 1999. *Protidrogová výchova*. Bratislava : Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, s. 245-257.

17. KRATOCHVÍLOVÁ, E. 2004. *Pedagogika voľného času. Výchova v čase mimo vyučovania v pedagogickej teórii a praxi*. Bratislava : Univerzita Komenského vo Vydavateľstve UK. 308 s. ISBN 80-223-1930-9.
18. NAKONEČNÝ, M. 1995. *Psychologie osobnosti*. Praha : Academia, 1995. 340 s. ISBN 80-200-0525-0.
19. PARDEL, T. - ŠÍMA, R. a kol. 1983. *Osobnosť a jej rozvoj v socialistickej spoločnosti*. Bratislava : Pravda, 1983. 264 s.
20. PARDEL, T. 1967. *Pedagogická psychológia*. 3. zrevid., dopl. a čiastočne preprac. vyd. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1967. 424 s.
21. PARDEL, T. 1982. *Psychológia*. Bratislava : Psychodiagnostické a didaktické testy, 1982. 491 s.
22. ŘÍČAN, P. 1975. *Psychologie osobnosti*. Praha : Orbis, 1975. 332.
23. ROSINA, J. 1973. *Výchova a motivácia ľudskej činnosti*. In ROSINA, J. a kol. *Psychológia : Vybrané kapitoly pre postgraduálne štúdium učiteľov 1. – 5. a 6. – 9. ročníka ZDŠ*. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1973. s. 123-159.
24. ŠERÁK, M. 2009. *Zájmové vzdelávanie dospelých*. Praha : Portál, 2009. 208 s. ISBN 978-80-7367-551-6.
25. TEPLOV, B. M. 1954. *Psychológia*. (PAVLOVIČOVÁ, O. - VAVRO, J., prel.). Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1954. 176 s.
26. VALLAŠEKOVÁ, M. 1968. *K problému dynamiky záujmov o učebné predmety a profesionálnych záujmov*. In *Súčasný problémy psychológie učenia a výchovy*. (PARDEL, T. - MARŠÁLOVÁ, L., zost.). Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1968. s. 342-347.
27. ZELINA, M. 1996. *Aktivizácia a motivácia žiakov na vyučovaní*. 2. vyd. Prešov : Metodické centrum, 1996. 72 s. ISBN 80-8045-042-0.

HOBBIES OF PUPILS OF LOWER-SECONDARY SCHOOL IN MORAVANY NAD VÁHOM

Miroslav KAZÍK, Theological Faculty, University of Trnava in Trnava, Kostolná 1, 814 99 Bratislava, Slovakia, mirosław.kazik@wp.pl, miroslav.kazik@tvu.sk, 00421903880425

Abstract

In the paper we present the results of the survey of pupils at the 2nd level of elementary school in the suburban village of Moravany nad Váhom in the district of Piešťany, which concerned their hobby. More than half of pupils in suburban Moravany nad Váhom are engaged in sports. It seems that compared to other research, the situation in this village is more favorable. This may partly be because the housing in Moravany nad Váhom offers the advantages of village and town. A significant part of the pupils, as their hobby, said listening to music and meeting with friends. More than a quarter reads a book. In further research, we need to focus on identifying different types of sporting, cultural, social and other interest activities as well as their proportional distribution among pupils in terms of place and time of realization.

Keywords

Interests, hobbies, sport, reading, listening to music, meeting with friends, pubescents, Moravany nad Váhom, suburban village